

Smaldeel 5

27 Augustus -3 oktober 1968

Den Helder, Portland, Plymouth/Portsmouth, Southampton, Plymouth/ Portland, Den Helder/Rosyth, Den Helder

Commandant: schout-bij-nacht A. van der Moer

Hr. Ms. Karet Doorman (tot 2 september, vlag van 27 augustus—2 september), commandant: kapitein ter zee B. Veldkamp

Hr. Ms. De Ruyter (vanaf 2 september, vlag), commandant: kapitein ter zee O. Cramwinckel

Hr. Ms. Poolster, commandant: kapitein ter zee A. S. de Vries

Jagerdivisie 3, commandant: kapitein ter zee J. Klaver

Hr. Ms. Van Nes, commandant: kapitein-Luitenant ter zee J. L. Langenberg

Hr. Ms. Isaac Sweers, commandant: kapitein-Luitenant ter zee J. B. Genet

Hr. Ms. Noord Brabant, commandant: kapitein-luitenant ter zee H. J. Meert

Hr. Ms. Holland (vanaf 2 september), commandant: kapitein-luitenant ter zee M. G. Zuidijk

Hr. Ms. Limburg, commandant: kapitein-luitenant ter zee F. B. Hamilton

Hr. Ms. Dolfijn, commandant: luitenant ter zee der Ie klasse E. J. H. G. van Swaaij

Hr. Ms. Zeehond, commandant: luitenant ter zee der Ie klasse J. Kleijn

Hr. Ms. Zeeleeuw, commandant: luitenant ter zee der Ie klasse H. W. M. van Dam

Het eerste deel van de najaarsreis 1968 ving aan op dinsdag 27 augustus met het vertrek uit Den Helder van *Hr. Ms. Poolster* te 11.00 uur. *Hr. Ms. Poolster* stoomde rechtstreeks op naar Portland, waar op 28 augustus te 12.00 uur werd afgemeerd. Na het lossen van de gronduitrusting voor het in Engeland gedetacheerde deel van vliegtuigsquadron 4 van de marineluchtvaartdienst vertrok het schip te 18.00 uur wederom naar zee om op te stomen naar Plymouth. *Hr. Ms. Poolster* kwam ten anker in Plymouth Sound ten noorden van de breakwater op 29 augustus te 09.00 uur. Wederom werd hier gronduitrusting voor de marineluchtvaartdienst gelost, dit keer met behulp van een drijvende kraan.

Te 13.00 uur vertrok *Hr. Ms. Poolster* weer naar zee. Tijdens deze korte routine bezoeken aan Portland en Plymouth werden geen officiële bezoeken uitgewisseld.

Dinsdag 27 en woensdag 28 augustus werd door de jagerdivisie 3, bestaande uit *Hr. Ms. Van Nes*, *Hr. Ms. Isaac Sweers*, *Hr. Ms. Noord Brabant* en *Hr. Ms. Limburg*, van 10.30 tot 17.00 uur vaartochten uitgevoerd voor een aantal decanen en rectoren van middelbare scholen. Er werden diverse demonstraties gegeven, waaraan ook een Neptune van het marinevliegkamp te Valkenburg deelnam. Door goed weer kon het gehele programma worden afgewerkt. In verband met moeilijkheden in de machinekamer tijdens de eerste vaartocht kon *Hr. Ms. Van Nes* niet aan de tweede vaartocht deelnemen. Tijdens de tweede vaartocht kreeg ook *Hr. Ms. Isaac Sweers* een storing in de machinekamer. De reparatie hiervan zou drie dagen in beslag nemen. Dientengevolge konden slechts *Hr. Ms. Noord Brabant* en *Hr. Ms. Limburg* na het debarkeren van de gasten direct in opmars gaan naar de oefengebieden nabij Portland. *Hr. Ms. Van Nes* volgde na het uitvoeren van de reparaties drie uur later.

Squadron 4

Inmiddels had *Hr. Ms. Zeeleeuw* Den Helder dinsdag 27 augustus verlaten om in opmars te gaan naar de Portland oefengebieden.

Donderdag 29 en vrijdag 30 augustus werd door alle op zee zijnde eenheden in de Portland gebieden geoefend. *Hr. Ms. Zeeleeuw* oefende 29 augustus met op het Royal Naval Air Station Yeovilton gestationeerde S-2A vliegtuigen van vliegtuigsquadron 4.

Hr. Ms. Limburg voerde 30 augustus bij Looe (Plymouth) voor de Engelse zuidkust vaartproeven uit op de gemeten mijl.

Zaterdag 31 augustus werd door Hr. Ms. Poolster, jagerdivisie 3 en Hr. Ms. Zeeleeuw eveneens oefenend op zee doorgebracht. Na afloop van de oefeningen gingen de eenheden in

opmars naar de Plymouth oefengebieden. Hr. Ms. Poolster ging te 21.00 uur in de Falmouth Bay ten anker, terwijl de jagerdivisie 3 te 22.00 uur arriveerde. Hr. Ms. Isaac Sweers vertrok na voltooiing van de reparaties uit Den Helder en ging in opmars naar de Plymouth oefengebieden.

Zondag 1 september te 16.30 uur werd gezamenlijk anker op gegaan en werd de opmars naar de Plymouth oefengebieden voortgezet. In de week van 2 tot 7

Jagerdivisie 3

september werd door Hr. Ms. Poolster, de jagerdivisie 3 en Hr. Ms. Zeeleeuw geoefend in de Plymouth gebieden. Er werden onder meer onderzeebootbestrijdings-, artillerie- en verbindingsoefeningen gehouden. Begunstigd door fraai weer kon praktisch het gehele oefenprogramma worden afgewerkt. Hr. Ms. Van Nes stoomde in de nacht van 2 op 3 september terug naar Falmouth en voegde zich op de eerste wacht van 3 september weer bij het verband in de Plymouth oefengebieden.

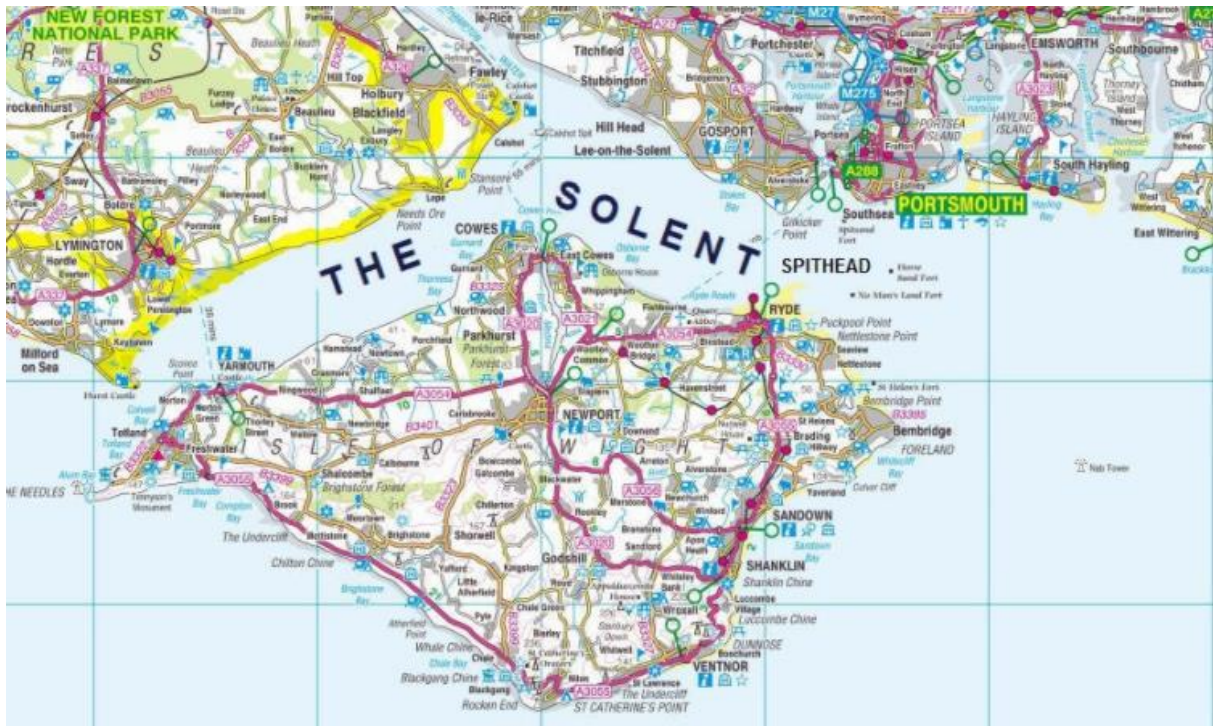
Maandag 2 september ging de smaldeelcommandant met zijn staf over van Hr. Ms. Karel Doorman naar Hr. Ms. De Ruyter. Maandag 2 september werd Hr. Ms. Karel Doorman officieel aan het smaldeel onttrokken en Hr. Ms. De Ruyter bij het smaldeel ingedeeld. Ook Hr. Ms. Holland werd met ingang van 2 september bij het smaldeel ingedeeld. Hr. Ms. Holland heeft in de week van 2 tot 9 september individueel in de Noordzee een opwerkprogramma uitgevoerd.

Hr. Ms. Dolfijn verliet Den Helder maandag 2 september te 20.00 uur om in opmars te gaan naar de Portland oefengebieden. Na aankomst aldaar op 4 september te 09.00 uur werd in samenwerking met vliegtuigsquadron 4 geoefend. Hr. Ms. De Ruyter vertrok woensdag 4 september te 09.30 uur uit Den

Helder en ging in opmars naar de Portland oefengebieden. Tijdens de opmars werden interne scheepsoefeningen gehouden. Na aankomst in de oefengebieden op 5 september te 09.00 uur werd met Hr. Ms. Dolfijn en vliegtuigsquadron 4 donderdag 5 en vrijdag 6 september gezamenlijk geoefend. Na afloop van de laatste oefeningen op vrijdag 6 september maakte Hr. Ms. De Ruyter rendez-vous met de jagerdivisie 3 en Hr. Ms. Zeeleeuw. Hr. Ms. Dolfijn verliet in de namiddag de Portland gebieden om koers te zetten naar Portsmouth, alwaar na aankomst op de voormiddag van de volgende dag bij HMS Dolphin langs zij HMS Otus werd afgemeerd, welk schip tevens op lofwaardige wijze zijn diensten als gastschip verleende. Gedurende het weekeinde kreeg de bemanning de gelegenheid om op HMS Dolphin te debarkeren en werden de oude banden met de Britse onderzeedienst opnieuw aangehaald. Op dinsdag 10 september werd, na het ontmeren te 08.30 uur, opgestoomd naar de oefengebieden bij Plymouth.

Hr. Ms. Poolster verliet de Plymouth oefengebieden op 6 september en stoomde op naar Fawley/Southampton om olie te laden en om daar het weekeinde door te brengen. Te Fawley werd zaterdag 7 september van 13.00 tot 21.00 uur olie geladen. Na het olieladen werd te 21.00 uur doorgestoomd naar Southampton.

Zondag 8 en maandag 9 september werd gelegenheid gegeven tot passagieren en enige sportbeoefening, waaronder voetbal en tennis. Na dinsdag 10 september te 09.00 uur ontleed te hebben en via de Solent naar zee vertrokken te zijn, zou Hr. Ms. Poolster zich wederom bij het smaldeel voegen.

Hr. Ms. Zeehond vertrok na een dokperiode te Rotterdam op zaterdag 7 september uit Den Helder en arriveerde zondag 8 september in de Portland gebieden, alwaar dinsdag 10 september rendez-vous gemaakt zou worden met het smaldeel.

Hr. Ms. De Ruyter en de jagerdivisie 3 met uitzondering van Hr. Ms. Holland brachten het weekeinde van zaterdag 7 tot dinsdag 10 september een routine bezoek aan Plymouth. Het smaldeel meerde 7 september te 09.00 uur in Plymouth af. Na aankomst werden tussen de smaldeelcommandant en de Commander-in-Chief Plymouth, Vice-Admiral Sir Charles Mills, bezoeken uitgewisseld. Des avonds waren de smaldeelcommandant en de commandanten aanwezig bij een diner, aangeboden door de Commander-in-Chief Plymouth.

Maandag 9 september recipieerde de Commander-in-Chief Plymouth, tevens Commander Central Sub Area Atlantic, aan boord van HMS Drake, het gastschip voor het smaldeel.

Tijdens dit weekeinde waren er velerlei sportieve en toeristische activiteiten georganiseerd door ontwikkeling, sport en ontspanning. Er werd voetbal, hockey, golf en tennis gespeeld, terwijl tevens vier dinghy's gebruikt konden worden. Er waren enkele bustochten in Plymouth en over Dartmoor georganiseerd. Zaterdag-, zondag- en maandagavond bestond er voor vijftig bemanningsleden gelegenheid tot dansen in de Hoe Services Club. Maandagmiddag was er een mogelijkheid tot pony trekking.

Dinsdag 10 september te 07.30 uur vertrok Hr. Ms. Zeeleeuw naar zee, waarop te 08.00 uur de jagerdivisie 3 en te 08.45 uur Hr. Ms. De Ruyter volgden. Hr. Ms. Holland was 9 september te 14.00 uur uit Den Helder vertrokken en arriveerde dinsdag 10 september in de Portland oefengebieden, waar alle eenheden van smaldeel 5 zich op zee verzamelden. Hr. Ms. Dolfijn arriveerde eerst te 19.00 uur, doordat de opmars door mist werd bemoeilijkt.

Van dinsdag 10 tot vrijdag 13 september werd door het gehele smaldeel intensief in de Portland gebieden geoefend. Hr. Ms. Dolfijn verliet woensdag 11 september op de voormiddag reeds het smaldeel om in opmars te gaan naar de aanvangspositie voor Silver

Tower. Op de eerste wacht van donderdag 12 september verliet ook Hr. Ms. Poolster het smaldeel om te Fawley olie te gaan laden. Hr. Ms. Zeehond en Hr. Ms. Zeeleeuw gingen deze zelfde wacht individueel in opmars naar hun aanvangspositie voor Silver Tower.

De overige eenheden van het smaldeel brachten vrijdag 13 tot zondag 15 september wederom een routine bezoek aan Plymouth. Zij arriveerden 13 september te 09.00 uur. Hr. Ms. Poolster arriveerde, na op 13 september van 09.30 tot 15.30 uur te Fawley olie te hebben geladen, 14 september te 10.30 uur te Plymouth.

De smaldeelcommandant ontving vrijdag 13 september te 18.30 uur ongeveer 150 gasten aan boord van Hr. Ms. De Ruyter, waaronder de Commander Central Sub Area Atlantic en vele andere Britse officieren en hunne dames.

Ook dit weekeinde was er een uitgebreid ontwikkeling, sport en ontspanningsprogramma. Doordat het mogelijk was hierover reeds het vorige weekeinde overleg te plegen, kon er een georganiseerde voetbalcompetitie gespeeld worden. Ook enige ploegen van Engelse schepen namen aan deze competitie deel. Wederom werd er ook hockey, tennis en golf gespeeld en werd er gezeild. Tevens waren er enkele bustochten georganiseerd. Geheel uitgerust en vol goede moed vertrok zondagmiddag 15 september te 16.30 uur het gehele smaldeel wederom uit Plymouth naar zee voor deelname aan de NATO oefening Silver Tower. Voor de aanvang hiervan, maandag 16 september 13.00 uur, werden onder tamelijk ruwe weersomstandigheden nog enige interne smaldeel oefeningen uitgevoerd. Aan Silver Tower, een vierjaarlijkse major live exercise van de NATO, werd deelgenomen door schepen van de marines van de Verenigde Staten, Canada, Engeland, Noorwegen, West Duitsland, Denemarken, België en Nederland. De bovenwaterschepen van het smaldeel opereerden tijdens deze oefening als onderzeebootbestrijdingsgroep in de gebieden van de South Western Approaches. Er werden offensieve operaties uitgevoerd, terwijl tevens in een later stadium werd deelgenomen aan de bescherming van een konvooi van zeventien koopvaardij schepen, die voor dat doel waren gecharterd. De onderzeeboten waren ingezet onder commando van de bevelhebber der oranje (vijandelijke) strijdkrachten.

Voor de duur van Silver Tower was een Nederlands Communications Security Team aan boord van Hr. Ms. De Ruyter gedetacheerd, bestaande uit één officier en enkele onderofficieren. Zij hadden tot taak als buitenstaander het radioverkeer te analyseren.

Op de hondewacht van 20 september brak aan boord van Hr. Ms. Isaac Sweers een brand uit, waardoor het schip, geëscorteerd door Hr. Ms. Noord Brabant, Plymouth moest aandoen en niet meer aan Silver Tower kon deelnemen.

Het weekeinde van 21 en 22 september werd al oefenend op zee doorgebracht. Op de smaldeelschepen werd een smaldeelquiz gehouden. Van het ontwikkeling, sport en ontspanningsprogramma aan boord van Hr. Ms. De Ruyter kon door het ruwe weer uitsluitend de klaverjasdrive doorgang vinden.

Voor de in deze oefengebieden deelnemende eenheden was de oefening Silver Tower 26 september te 18.00 uur beëindigd. De bovenwaterschepen gingen naar Den Helder waar zij in de loop van de dagwacht en de voormiddag van 27 september binnenliepen, met uitzondering van Hr. Ms. Van Nes, die voor een dokbeurt naar Vlissingen opstoomde. Ook de onderzeeboten volgden, met uitzondering van Hr. Ms. Dolfijn, de volgende dag. Laatstgenoemde stoomde na beëindiging van Silver Tower, kampend met storm en hoge zee, aan de oppervlakte varende op naar Rosyth, alwaar op de dagwacht van 29 september werd afgemeerd langs zij HMS Otter in een der sluisen. Gedurende het bezoek van Hr. Ms. Dolfijn aan Rosyth was de bemanning in de gelegenheid te debarkeren op HMS Cochrane.

Op woensdag 2 oktober werd op de voormiddag ontmeerd en de thuisreis aanvaard. Als laatste eenheid van het smaldeel arriveerde Hr. Ms. Dolfijn in de namiddag van 3 oktober te Den Helder om tenslotte wederom aan de onderzeedienst-steiger af te meren.

Nautische bijzonderheden

a Southampton

Het licht op pier nummer 38 te Southampton bestaat in stede van de vermelde drie lichten in de Britse admiraliteitskaart 2041 uit vier vertikaal onder elkaar geplaatste rode vaste lichten.

b. Solent

Het bevaren van de Solent en aangrenzende vaarwaters levert voor Hr. Ms. Poolster geen enkel probleem op en wordt door de commandant van Hr. Ms. Poolster onder alle omstandigheden mogelijk geacht.

c. Fawley/ Southampton

Het meren en ontmeren in Fawley en Southampton met behulp van sleepboten en aanwijzingen van de havenloods verloopt zonder veel vertraging en op goede wijze.

d. Plymouth

1 Grote schepen met bestemming Devonport dienen zich aan de aanbevolen tijdstippen voor het passeren van de Hamoaze te houden. Worden deze gemist dan zal in de Sound op het volgende stil water gewacht moeten worden.

2 Bij het op- en afvaren van de Hamoaze wordt vóór met een sleepboot vastgemaakt om het voorschip de bocht om te trekken. Eenmaal deze gepasseerd zijnde wordt losgemaakt.

Bij kalm weer werd, de Hamoaze afvarende, eenmaal geen gebruik gemaakt van een sleepboot doch moest een keer met de machines tegen elkaar in worden geslagen.

3 Hoewel zonder sleepboten werd afgemeerd dient goed acht te worden gegeven op de adviezen van de loods voor wat betreft de richtingen van de onderstroom langs de steiger, die zeer wisselvallig kan zijn en niet in details in de beschikbare publicaties beschreven staat.

